

Chris Willemsen en Rob Siekmann

LOUIS & JOHAN

EEN
DUBBELPORTRET
IN CITATEN

INHOUD

WOORD VOORAF	7
‘Onze kijk op voetbal is anders’	
1. LOUIS, JOHAN EN STRAATVOETBAL	11
‘We speelden lantaarnpaal-lantaarnpaal, vier tegen vier, stoeprandje’	
2. LOUIS, JOHAN EN ALS VOETBALLER AL COACHEND	21
‘Als je goed kunt voetballen, moet je niet denken dat je overal verstand van hebt’	
3. LOUIS, JOHAN EN VOETBALVISIE	66
‘Perfectie is niet een verschrikkelijk moeilijke bal goed plaatsen; perfectie is een makkelijke bal perfect plaatsen’	
4. LOUIS, JOHAN EN ORANJE	101
‘Geld en status waren een te grote rol gaan spelen, ze hadden van het goede leven geproefd, dat was niet meer terug te draaien’	
5. LOUIS, JOHAN EN VREEMDE TALEN	135
‘Op school kwam ik er niet ver mee, maar op het voetbalveld leerde ik het spelenderwijs’	
6. LOUIS, JOHAN EN CONFLICTEN MET SPELERS	139
‘Begrijp me goed: mijn kritiek op hem geldt hoe hij is als coach, niet als mens’	
7. LOUIS, JOHAN, SPELREGELS EN ARBITRAGE	175
‘Tijdens de verlenging moet elke ploeg elke vijf minuten een speler van het veld halen’	

8. LOUIS, JOHAN EN OMGAAN MET DE MEDIA	192
‘Al die zenders hebben allemaal analisten, de een nog dramatischer dan de ander, wat ze over voetballen zeggen is dramatisch’	
9. LOUIS, JOHAN, GELOOF, ONGELOOF EN BIJGELOOF	220
‘Ik geloof niet in de bijbel en dat soort dingen, maar er bestaat iets dat ver boven ons uitstijgt’	
10. LOUIS, JOHAN, ZIEKTE EN GEZONDHEID	228
‘Helaas werd dat roken een verslaving en uiteindelijk zelfs zijn dood’	
11. EINDSIGNAAL: HET VOETBALVERSTAND EN HET VOETBALHART	237
En wat staat er op het scorebord?	
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	241

'Onze kijk op voetbal is anders'

WOORD VOORAF

Over de voetbaliconen Louis van Gaal en Johan Cruijff raken we nooit uitgepraat. In dit boek worden hun denkbeelden over het voetbal en het leven zelf met elkaar vergeleken. Dat gebeurt aan de hand van hun eigen uitspraken en die van talloze anderen.

In de Nederlandse voetbalwereld wordt nog altijd de vraag opgeworpen wie van beiden de beste trainer-coach was. Zo'n vraag valt niet objectief te beantwoorden, net zomin als bij twee topvoetballers louter het aantal gescoorde doelpunten of het aantal assists bepaalt wie de beste aanvaller is. Bij trainers kan het aantal behaalde kampioenschappen, als clubcoach en als bondscoach, een indicatie geven van wie succesvoller is geweest. Maar over welk spelersmateriaal kon de coach beschikken? Met Ronaldo of Messi in je team was er in principe meer kans op succes dan zonder hen. Omgekeerd: een coach die met een kleine club landskampioen wordt levert een top-prestatie. Hoe meet en waardeer je de mate waarin een trainer spelers en een team beter kan maken? Wie van beiden de beste trainer-coach was, Van Gaal of Cruijff, is dus onmogelijk te beantwoorden.

Daar houden we ons dan ook niet mee bezig. Wij willen in dit boek *vergelijken*, zonder voorkeur, zonder partij te kiezen. Wat waren de overeenkomsten en verschillen tussen beiden? Intrigerend, want Van Gaal en Cruijff werden altijd gezien als tegenpolen. En vonden ze dat zelf ook niet? Cruijff in een interview over Van Gaal: 'We zijn totaal verschillende types. Maar eigenlijk kan het me niet zoveel schelen. Het is meer het verschil tussen theorie en praktijk. Ik ben meer praktisch.'

Maar net als ik heeft Van Gaal capaciteiten. Absoluut. Ik ben van het kijken naar voetbal, van het observeren, en dan een speler beter maken. Ik ben niet van de pen en het papier. Van Gaal heeft een opleiding tot leraar gehad. Onze kijk op voetbal is anders.’

In de voetbalvisies van Van Gaal en Crujff komen ook hun trainingsmethoden aan de orde. Daarbij is interessant dat Crujff, anders dan Van Gaal, daarvoor nooit werd opgeleid. Hij kreeg het diploma Coach Betaald Voetbal uitgereikt zonder de benodigde cursus te hebben gevolgd. En wat te denken van de functie van bondscoach? Crujff heeft die functie nooit gehad, maar hij had wel opvattingen over de aard daarvan en hoe hij die rol zou invullen. En hoe deed Van Gaal dat, driemaal zelfs, en op basis van welke uitgangspunten?

Ofschoon – een bedaadg Nederlands woord dat de modern denkende Crujff desondanks veelvuldig in interviews gebruikte – we in dit journalistieke boek ook hun jaren als actieve voetballer wel meenemen, ligt het accent op hun periode als trainer-coach. Maar het een staat uiteraard niet los van het ander. Als voetballer speelden zij al een leidende rol. Of ze nu aanvoerder waren of niet, op het veld coachten ze hun teams al. Hun voetbalvisie werd als speler geboren en was een voorbode van hun latere functioneren als trainer-coach. Interessant is ook hoe ze zich als speler verhielden tot de trainer van dienst.

Andere vragen die in dit boek aan bod komen: Wat zeiden zij over opleiden en coachen, spelregels en arbitrage, straatvoetbal, omgang en conflicten met spelers en media? Hoe dachten zij over geloof, ongeloof en bijgeloof? Hoe was hun taalgebruik en hoe gingen ze om met ziekte en verlies?

We hebben voor dit boek vooral geput uit de gigantische, unieke database van dr. Rob Siekmann, met vele honderden bronnen waarin Van Gaal en Crujff voorkomen. Natuurlijk

konden we niet bij alle citaten uitputtend alle bronnen vermelden. Veel citaten komen in min of meer identieke vorm terug in diverse bronnen; daar hebben we volstaan met de omschrijving ‘diverse bronnen’, ‘verschillende media’, ‘tal van boeken’ enzovoort. Bij unieke citaten hebben we de exacte bron erbij vermeld.

De verschillen en overeenkomsten tussen de trainer-coaches Louis van Gaal en Johan Crujff vinden en categoriseren was een pittige (maar dankbare!) klus. Om te beginnen moesten we zwaar selecteren. Wanneer alles wat over Louis van Gaal en Johan Crujff is geschreven zou worden verzameld in één boek, werd dat naar schatting een half miljoen pagina's dik. Vervolgens hebben we gekozen voor een thematische indeling, niet voor een chronologische. Chronologie zou wellicht compleetheid suggereren en dat is hier simpelweg onmogelijk. En ook de thematische indeling had hier en daar z'n beperkingen, want beide mannen hebben zich niet over elk thema in gelijke mate uitgesproken. Sommige thema's kregen geen afzonderlijk hoofdstuk, maar zijn bij elkaar gevoegd. Bepaalde gebeurtenissen staan er meerdere keren in omdat de betrokkenen zich die anders herinnerden. Ook kwam het voor dat bepaalde thema's in een en hetzelfde citaat terugkeerden. Het was een puzzel, maar hopelijk zijn we geslaagd in ons doel om er een lekker leesbaar geheel van te maken, met talloze momenten van herkenning. Gelukkig zagen we ook bevestigd wat we allang wisten: Louis en Johan zijn niet alleen zeer bijzondere mensen, ze behoorden ook nog eens tot de allerbeste trainer-coaches ter wereld. Als Nederlander mag je daar best trots op zijn.

Chris Willemsen en Rob Siekmann, voorjaar 2024

‘We speelden lantaarnpaal-lantaarnpaal,
vier tegen vier, stoeprandje’

1. LOUIS, JOHAN EN STRAATVOETBAL

Hoe beleefden Louis van Gaal en Johan Crujff in hun jeugd het voetballen op straat? Hoe keken ze later terug op die tijd waarin ‘poten’, ‘de blinde muur’ en ‘drie corners pinantie’ belangrijke rollen speelden in het leven van de Amsterdamse jongetjes? En zagen zij als coaches nog een rol weggelegd voor het straatvoetbal als onderdeel van de moderne jeugdopleiding? In hun biografieën en in andere bronnen is daarover veel geschreven.

‘Had je Louis niet in je ploeg, dan kon je het
wel schudden’

Louis van Gaal (Amsterdam, 8 augustus 1951) groeide op in een tijd dat er op straat nog weinig auto's reden. Hier en daar stond er eentje geparkeerd. De straat bood nog ruimte voor jongens om te voetballen. Het straatvoetbalboek van Rob Siekmann laat ons zien hoe zich elk vrij halfuurtje een klein groepje verzamelde op de rolschaatsbaan bij het schoolplein aan het Galileiplantsoen, schuin tegenover het ouderlijk huis van Van Gaal. ‘Ik groeide op in de Watergraafsmeer, Amsterdam-Oost,’ blikt Louis terug. ‘De wijk was ruim van opzet, maar er lag veel grint, daarom gingen we altijd voetballen aan de overkant, bij de school. Op een landje bij de Emmakerk legden we jassen neer en dan keepte ik. Ik voetbalde ook wel heel lang op zo'n dag. Mijn geluk was dat mijn vader – vertegenwoordiger bij een oliemaatschappij – altijd zo laat thuiskwam, dan hoefde ik pas om zeven uur naar binnen.’

Van Gaal vervolgt: ‘We speelden met een HEMA-bal, zo’n driekwart maat, die kon ik nog net betalen. Later kocht ik een stadionbal van 7 gulden 50, een exclusief ding, die bal kon je niet bij elke sportzaak krijgen. Hij was van plastic, maar had wel het gewicht van de echte leren bal.’

Harry Vermeegen, die niet alleen met Louis maar ook met Johan op straat voetbalde: ‘Louis was belangrijk vanwege zijn bal. Regelmatig belde ik bij de familie Van Gaal aan om te vragen of ik de bal mocht lenen.’ Van Gaal bevestigt: ‘Altijd stond er wel iemand voor de deur om de bal te halen.’ Op straat struinde de jonge Louis rond met een plastic bal die zowel op gravel als op gras ideaal was. De hele buurt had er plezier van. Ook Maarten Spanjer kwam menigmaal aan moeder Van Gaal vragen of hij die bal even mochten lenen.

Louis van Gaal: ‘Mijn moeder praatte altijd over de neuzen van mijn schoenen, of beter gezegd: het ontbreken ervan. Na een tijdje had ik alles weer kaal geschopt. Maar er was een zaakje op de Middenweg, waar je zes maanden garantie had op de neuzen van schoenen.’

De voetbalpartijen op straat werden geleid door de jonge, toen al fanatieke Louis van Gaal, hij nam het initiatief. Een vriendje van toen: ‘Er werd eerst gepoot. Het was wel zaak om dat te winnen, zodat je Louis van Gaal als eerste kon kiezen. Had je hem niet in je ploeg, dan kon je het wel schudden.’

Van Gaal: ‘We speelden lantaarnpaal-lantaarnpaal, vier tegen vier, stoeprandje. Bij dat eerste spel moest je je eigen paal verdedigen tot de gele lettertjes en die waren hoger geschilderd dan onze lengtes van toen. Ik weet nog goed hoe ik dan met de bal op mijn hoofd naar die andere lantaarnpaal liep om hem erin te koppen, onder die gele lettertjes. Wanneer de bal de paal raakte beneden de gele letters, dan was het een goal. Het kwam erop aan om een tegenstander op techniek uit te spelen en de bal op de paal te schieten. Met regen liet de bal een afdruk achter en was een doelpunt makkelijk te

constateren. Bij droog weer konden de ruzies hoog oplopen. Met mijn capaciteiten was het soms mogelijk de bal, lopend richting lantaarnpaal, hoog te houden en hem dan over zo'n klein mannetje tegen de paal te koppen.'

Een ander voorval uit het straatvoetbalverleden van Louis van Gaal speelde zich in het buitenland af. Met vrienden trok hij tijdens de zomervakantie naar Luxemburg. De bal van Louis ging uiteraard mee. Op zeker moment vloog die over de muur van de plaatselijke abdij. De enige manier om hem terug te halen was door over de muur te klimmen. De eerste vriend was nog niet over de rand geklommen of daar kwam de politie al aan. Hals over kop moesten de Hollanders vluchten. De volgende dag probeerde Louis bij de politie zijn bal terug te krijgen. Tevergeefs.

'Je moet je eigen bal meenemen, dan mag
je altijd meedoen'

Ook Johan Cruijff (Amsterdam, 25 april 1947 – Barcelona, 24 maart 2016) voetbalde met vriendjes op straat. Als het regende, deden ze wedstrijdje koppen onder de poort van de Tuinbouwstraat. Ze speelden op trottoirs en op de rijweg, op gras, gravel, zand, steen en grint, op alle soorten ondergrond. Hele dagen brachten ze voetballend door op 't Zandje, achter de school in Betondorp of bij speeltuin Onderlangs. Van jassen, schooltassen of op elkaar gestapelde stenen werden doeltjes gemaakt. Henny, de oudere broer van Johan Cruijff: 'We voetbalden op straat en als het regende gingen we koppen onder de poort vlak bij ons huis.' Een vriendje: 'Daar voetbalden we altijd op straat, tegenover het Ajax-stadion. Dag in, dag uit, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.'

Dreigde de jonge Johan Cruijff een partijtje te verliezen, dan was hij in staat om met de bal onder zijn arm weg te lopen. De jongetjes verwierven hun basistechniek voornamelijk

[lees verder in het boek]